

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

THE TIMES THEY ARE A-CHANGIN' **Learning from the Cold War**

Riga, 10 January 2025

Ben de Vries

Program manager Military Heritage

Dutch Cultural Heritage Agency, part of
Ministry of Education, Culture and Science

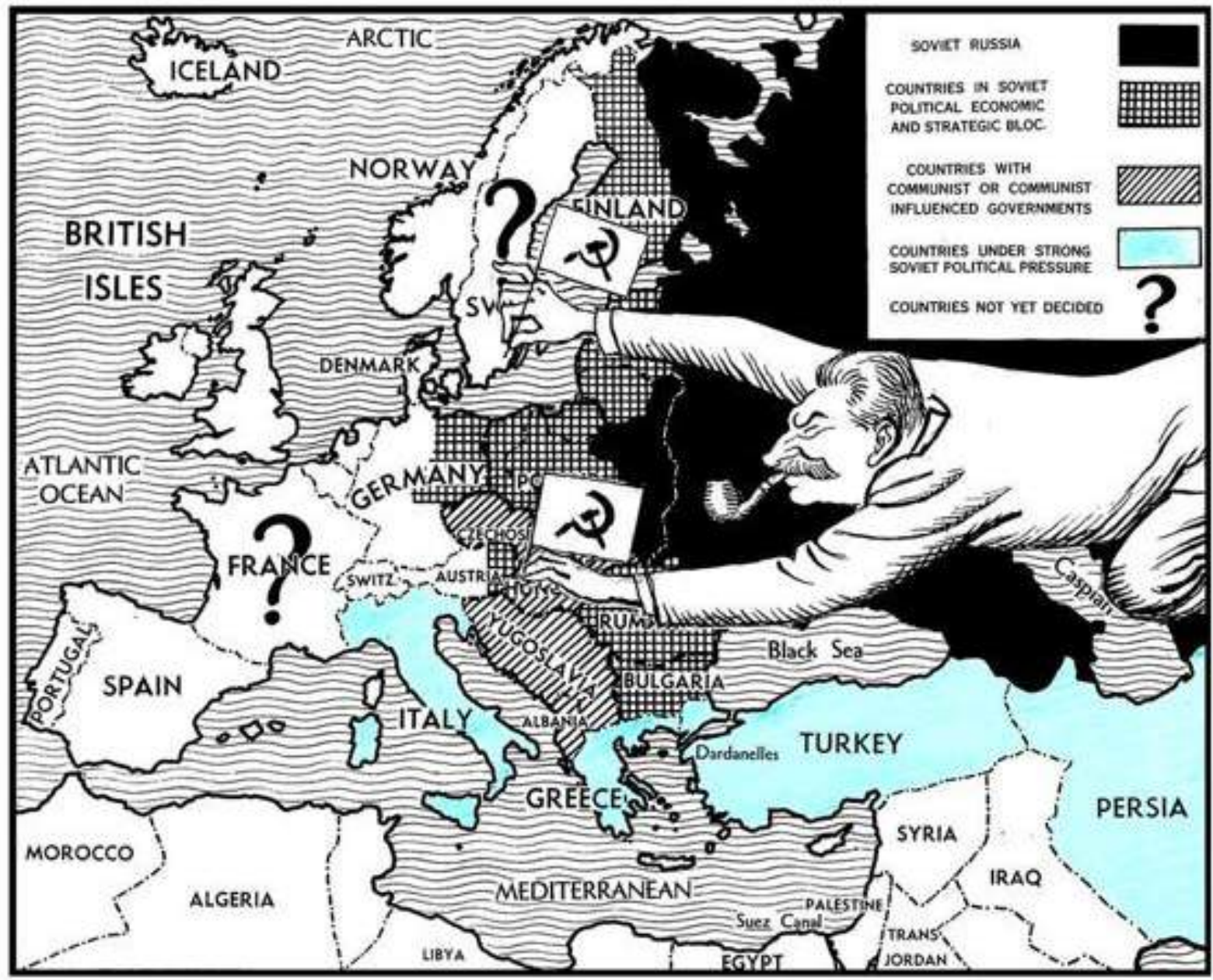
POTSDAMER KONFERENZ 1945 DIE NEUORDNUNG DER WELT

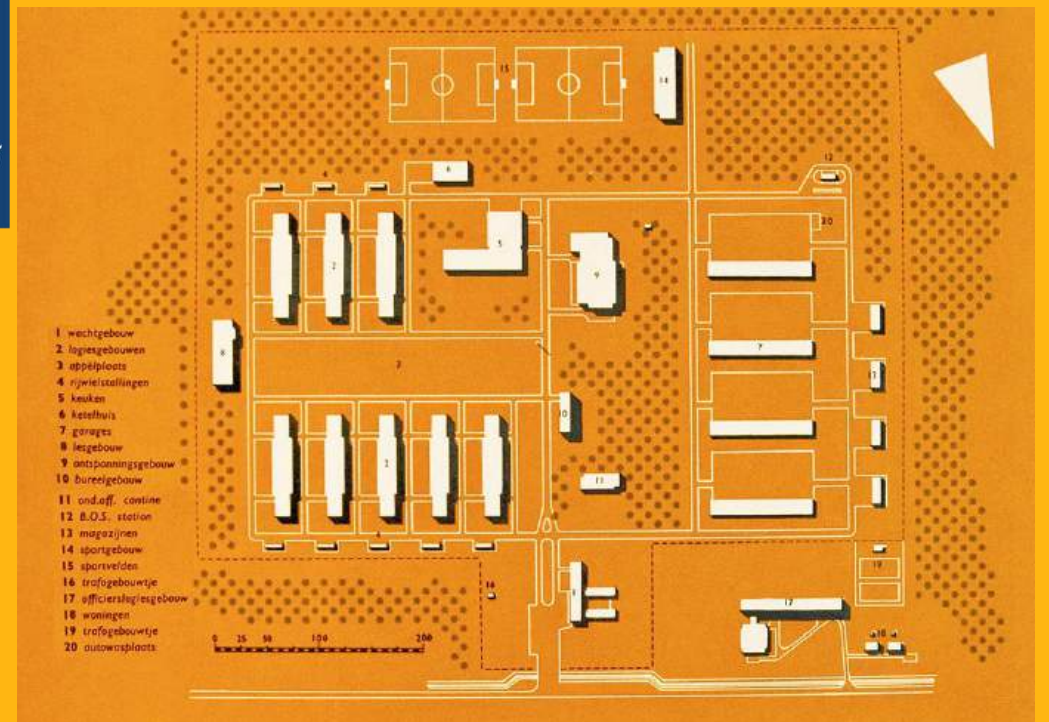
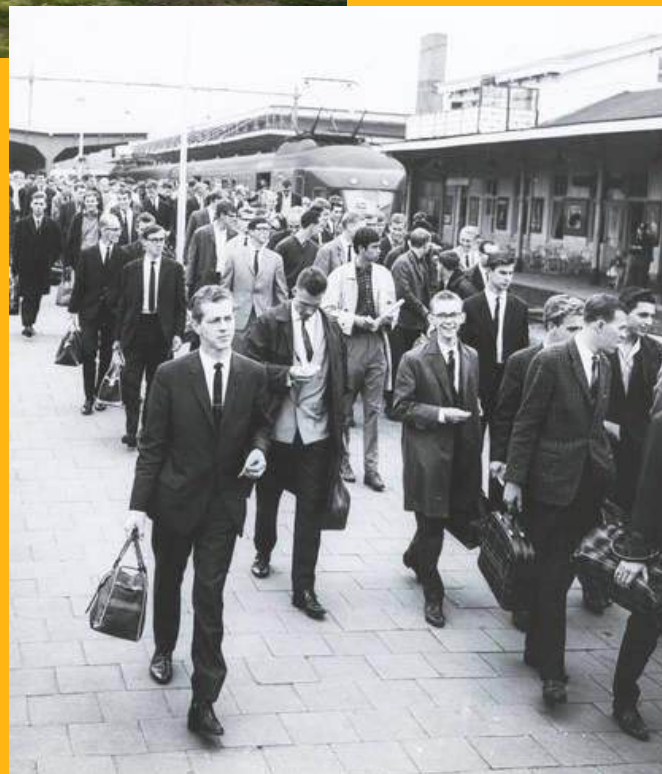
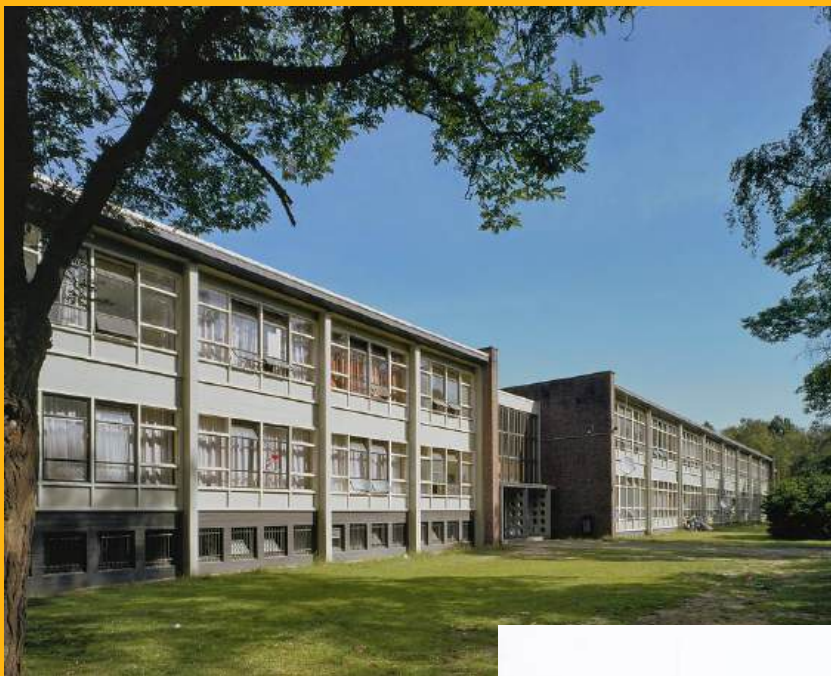
23. JUNI BIS 1. NOVEMBER 2020
AUSSTELLUNG
SCHLOSS CECILIENHOF, POTSDAM

TICKETS IM
VORVERKAUF
TICKETS.SPSG.DE

WWW.POTSDAM-KONFERENZ.DE

Air Observer Corps (1950-1968)

Extensive network of observation towers

276 towers built 1951-1955

Only 19 left

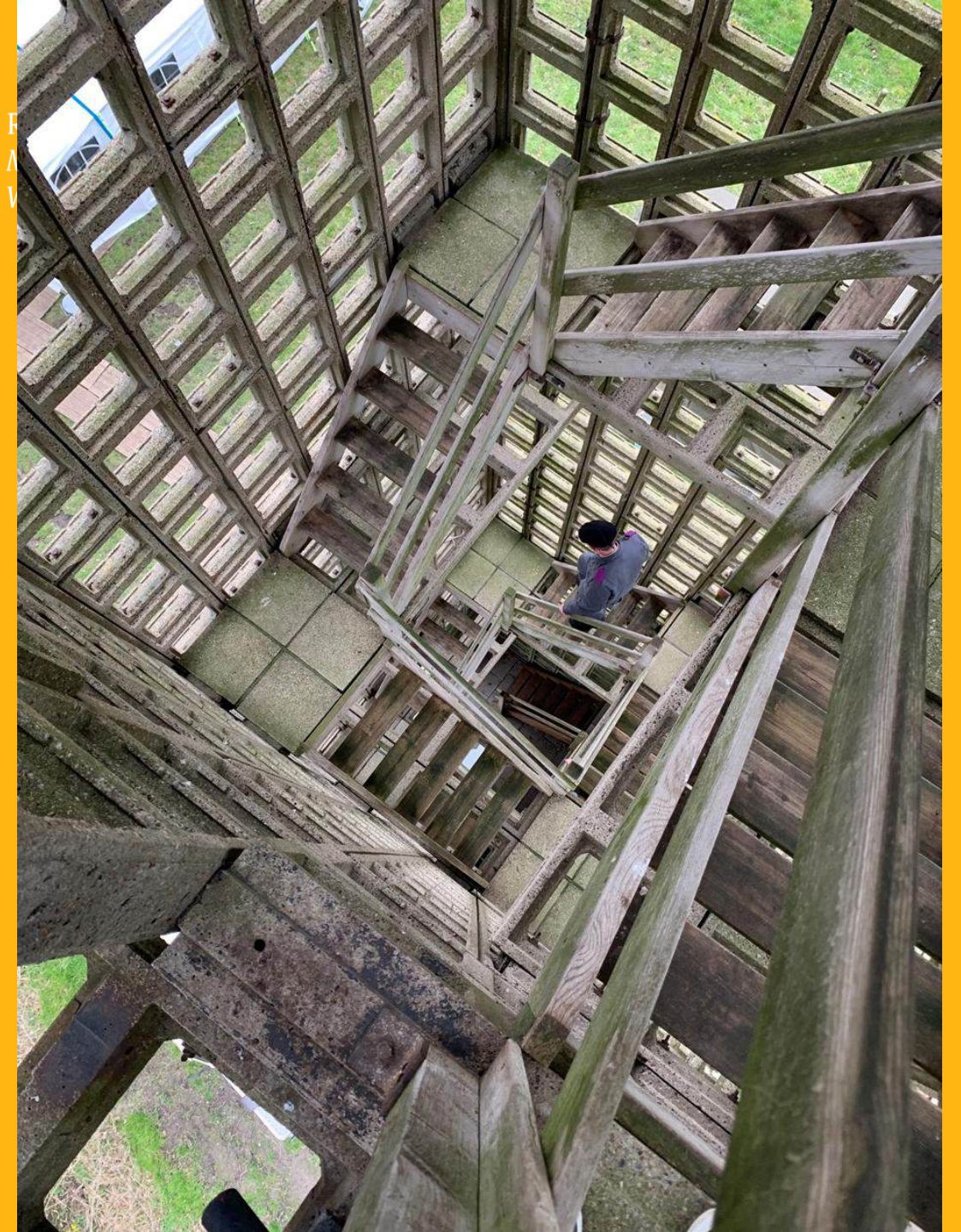
Prefab concrete elements

Landmarks

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

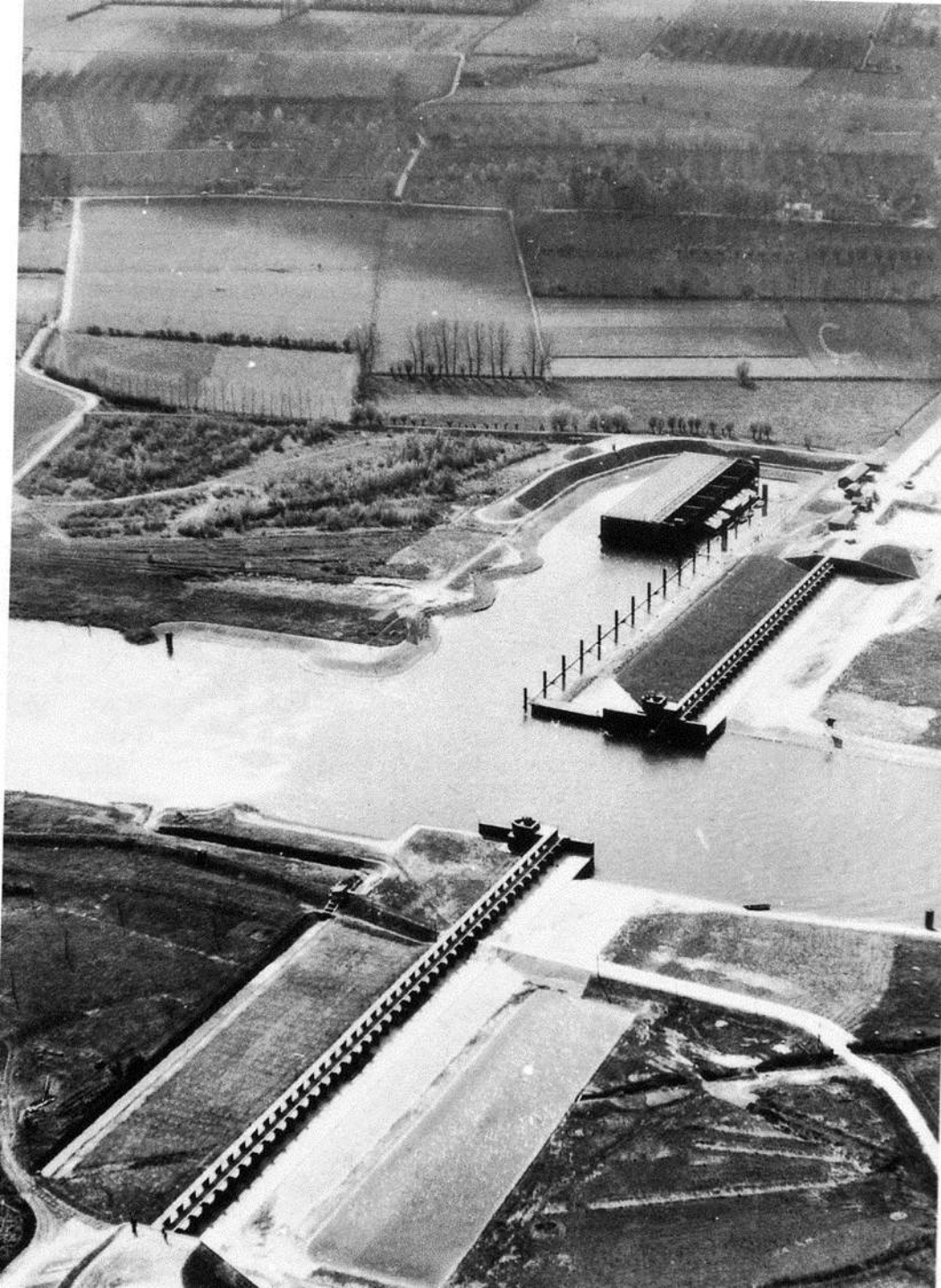

Frühe Verteidigungsplanung der USA 1949/50

Water infra works:
moveable floating
dams ready-in-
waiting and moored
in a special port,
inflates, defence dyke

De IJssellinie, een Nederlandse waterlinie tegen een Russisch offensief (1950-1968 "De Koude Oorlog")

De verdediging van Nederland beruiste vaak op militaire onderwaterzettingen (inundaties). Na de Tweede Wereldoorlog werd het communistische oostblok als zeer bedreigend ervaren. Rijkswaterstaat startte in 1950 met de bouw van een nieuwe grootschalige waterlinie langs de Gelderse IJssel met een waterhindernis van West Duitsland tot het IJsselmeer, met een lengte van 126 kilometer en tot 5 kilometer breed.

Het Nederlandse leger zou de Oostblok-strijdkrachten enige tijd moeten stoppen en het zou daarbij op steun van de NAVO-partners kunnen rekenen. De Waal, Nederrijn en Gelderse IJssel konden worden afgesloten en al het water van de Bovenrijn werd dan door de IJssel en vervolgens binnendijks gevoerd. In de linie tussen Deventer en Zwolle kon onophoudelijk water ingelaten worden. Een stromende inundatie was nog nooit toegepast en vormde een enorme hindernis voor vijandelijke troepen.

Ook de schade zou aanzienlijk zijn: weggevaagde dorpen en tot 400.000 evacuees. De IJssellinie was continu in staat van paraatheid. Op de heetste momenten van de Koude Oorlog, de inval in Hongarije (1956), de bouw van de Berlijnse muur (1961) en tijdens de Cubacrisis in 1962 werd de paraatheid opgevoerd. De eerste fase van de inundatie werd in oktober 1962 daadwerkelijk uitgevoerd. Het waterpeil van het IJsselmeer werd toen verhoogd.

Nadat West Duitsland lid was geworden van de NAVO werd de verdedigingslijn via de Weser naar de Elbe verplaatst.

Als gevolg daarvan verminderde in 1958 de staat van paraatheid en vanaf 1964 werden delen gesloopt.

De drie stuwen bij de Ooijpolder, Arnhem en Olst waren vergelijkbaar met een caisson dat dwars op de rivier tot zinken kon worden gebracht met daarop kleppen die men dicht kon laten vallen. In de uiterwaarden werd dat gedaan met kleppen tussen pijlers. Stroomafwaarts werden schepen tot zinken gebracht. Stroomopwaarts kon een dam worden opgespoten. Het invaren van de caissons werd ieder kwartaal geoefend. Het afzinken werd in de sluis van Lith geoefend.

Rijkswaterstaat bouwde en beheerde de stuwen en sluisen. Het Waterschap diende hier aan mee te werken in tegenstelling tot de alledaagse taak: het voorkomen van overstromingen. Voor burgers was dit alles zeer geheim.

Een infanteriebataljon (ca. 800 militairen) en een afdeling lichte luchtdoelartillerie (LUA) waren paraat. Het hooggelegen landgoed de Haere vormde het steunpunt, vrij van water.

Militairen met linkse sympathieën werden naar andere legeronderdelen overgeplaatst. Fotograferen, stoppen op de dijk en zelfs vissen in de IJssel waren hier verboden. Desondanks waren de Russen volledig op de hoogte van deze verdedigingswerken. Burgers en koeien zijn hier herhaaldelijk door de wacht beschoten.

Stuw in oorlogstijd

Stuw in vreedetijd

De stuwen waren essentieel voor het stellen en instandhouden van de inundaties. Zij waren echter bijzonder kwetsbaar mede omdat het Nederlandse leger zich zou terugtrekken tot de westzijde van de IJssel. Daarom zijn er bunkers voor alle kanonnen en vierling mitrailleurs van de 115e afdeling Lichte Luchtdoelartillerie ter verdediging rondom de stuw gebouwd. Van de 64 aan weerszijden van de IJssel gebouwde bunkers in de omgeving van de Haere staan er nu nog 34. Twee vierlingmitrailleurs waren continu paraat vanwege de vrees voor een verrassingsaanval. Bij alarm of hoog water werden de overige mobiele wapens in stelling gebracht. Dit als verdediging tegen luchtbombardementen en luchtlandings troepen. Het 411e infanteriebataljon (de Prinses Irene Brigade uit Schalkhaar) bewaakte en verdedigde de stuw tegen vijandelijke grondtroepen. Voor de schaarse mitrailleurs zijn (RAM) tanks in beton gestort. Ook zijn Sherman tanks (Fireflies) met hun antitankkanonnen in beton gestort.

De stichting "De IJssellinie" is opgericht op 2 december 2003.

De stichting is ontstaan door samenwerking tussen de vrijwilligers van de IJssellinie en stichting IJssellandschap, eigenaar van de bunkers,

De stichting heeft ten doel, de IJssellinie als een getrouw en tastbaar monumentaal verdedigingswerk van de Koude Oorlog te herstellen, te behouden en in stand te houden en dit verdedigingswerk vanuit educatief en recreatief oogmerk open te stellen voor het publiek.

De vrijwillige gidsen geven rondleidingen langs en door de bunkers.

Voor informatie: zie de website:

www.ijssellinie.nl

E-mail: rondleiding@ijssellinie.nl

Zowel de bunkers als de gehele groep verdedigers konden zelfstandig opereren door eigen water- en brandstofvoorraden, luchtfilters, aggregaten en een noodhospitaal. Ze waren degelijk, maar erg sober uitgevoerd. Bij hoog water lagen de militairen weken op de geïsoleerde terpen in de uiterwaarden. Enig comfort zoals een toilet of stromend water ontbrak. Als hindernis tegen mijnen is naast de netversperringen de bebossing op last van de Landmacht in stand gehouden.

Deze oeverbossen vormen nu het natuurgebied de Randerwaarden.

De stuw bij Olst in de 50er jaren

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

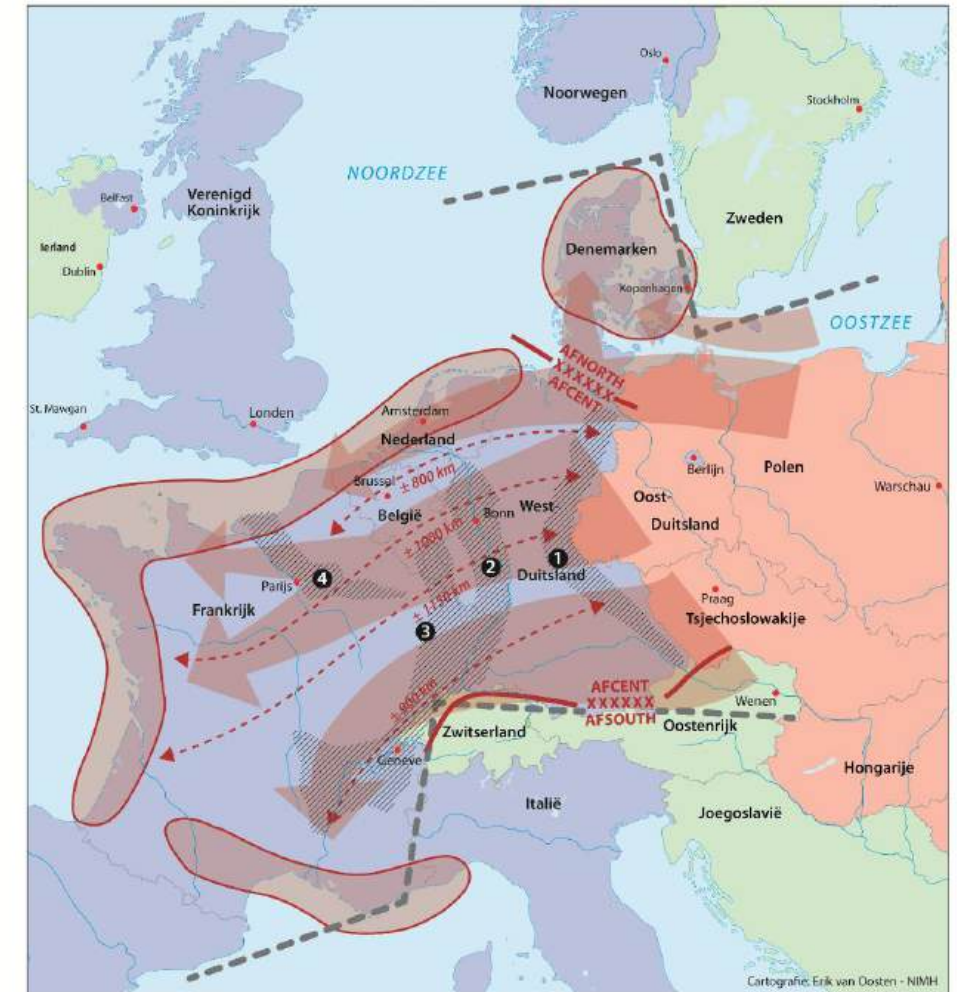
- Re-enactment in Olst
- Water as a weapon

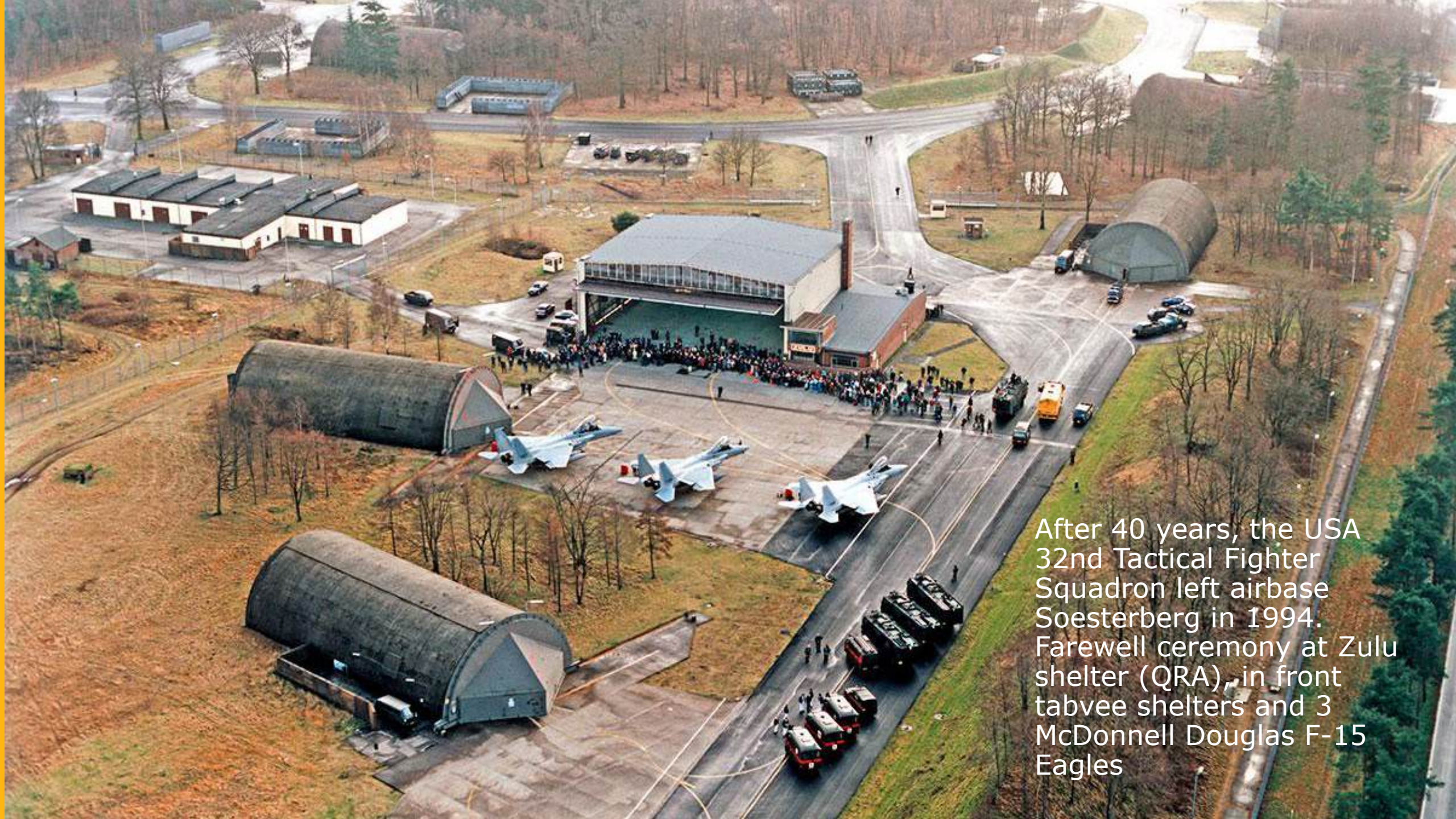

NAVO-hoofdverdedigingslinies 1951 - 1989

WP-operatiedoelen, NAVO-weerstandgebieden in TVD West 2^e helft 1960

After 40 years, the USA 32nd Tactical Fighter Squadron left airbase Soesterberg in 1994. Farewell ceremony at Zulu shelter (QRA), in front tabvee shelters and 3 McDonnell Douglas F-15 Eagles

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

SAS site Darp, nuclear storage,
Municipal monument, lieu de memoire,
Peace protest theatre

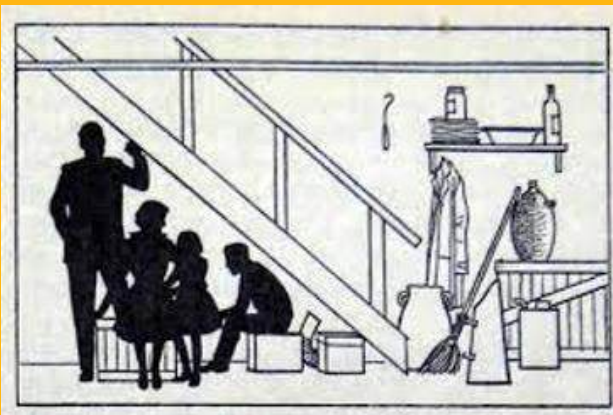

DIENST
MINISTER VAN
BINNENLANDSE ZAKEN

Geef deze enveloppe met inhoud
een vaste plaats in Uw woning, bedrijf of gebouw

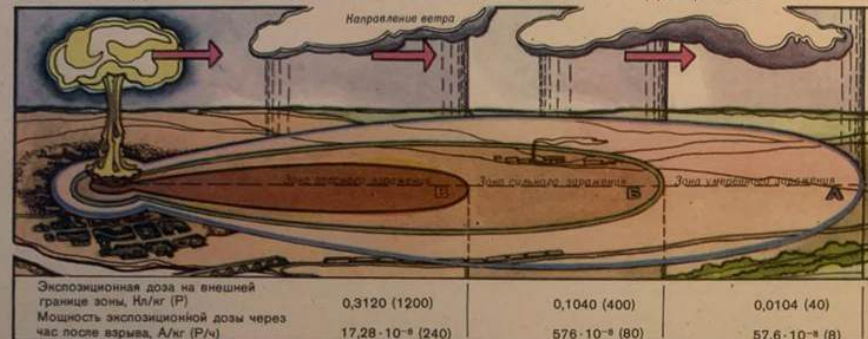
WENKEN VOOR DE BESCHERMING VAN UW GEZIN EN UZELF

РАДИОАКТИВНОЕ ЗАРАЖЕНИЕ

РАДИОАКТИВНОЕ ЗАРАЖЕНИЕ ВОЗНИКАЕТ В РЕЗУЛЬТАТЕ ВЫПАДЕНИЯ РАДИОАКТИВНЫХ ВЕЩЕСТВ ИЗ ОБЛАКА ЯДЕРНОГО ВЗРЫВА. МЕСТНОСТЬ СЧИТА-

ЕТСЯ ЗАРАЖЕННОЙ ПРИ МОЩНОСТИ ЭКСПОЗИЦИОННОЙ ДОЗЫ ОТ $3,6 \cdot 10^{-8}$ А/кг (0,5 Р/ч) И ВЫШЕ

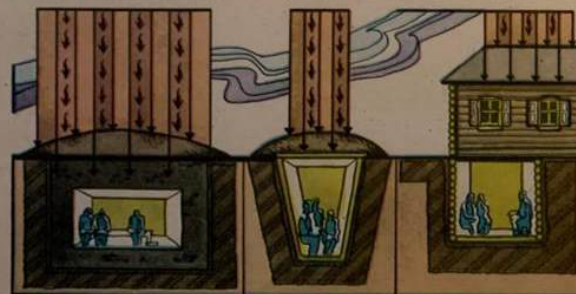

СТЕПЕНИ ЛУЧЕВОЙ БОЛЕЗНИ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ДОЗЫ ОБЛУЧЕНИЯ

ДОЗА ОБЛУЧЕНИЯ: Ки/кг (Р)	СТЕПЕНЬ ЛУЧЕВОЙ БОЛЕЗНИ
0,026—0,052 (100—200)	Первая — легкая
0,052—0,078 (200—300)	Вторая — средней тяжести
0,078—0,130 (300—500)	Третья — тяжелая
Более 0,130 (500)	Крайне тяжелая

Допустимые дозы облучения людей: однократные в течение первых 10—30 суток — 0,026 Ки/кг (100 Р)

ЗАЩИТА ЛЮДЕЙ ОТ РАДИОАКТИВНОГО ЗАРАЖЕНИЯ ДОСТИГАЕТСЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ:

убежищ и противорадиационных укрытий, простейших укрытий. Режим радиационной защиты — это порядок действия людей, применение средств и способов защиты в зонах радиоактивного заражения, предусматривающий максимальное уменьшение возможных доз облучения

средств индивидуальной защиты

соблюдением режима радиационной защиты населения

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Report: Reconnaissance: Two Centuries of Military Heritage, 2019

- Recommendations

Policy Letter Minister to Parliament, April 2020:

* Assignment

- Generate & disseminate knowledge with local communities and experts in the field Cold War Heritage
- Limited listing program on Cold War (Heritage)

- Final results:

- . selecting process: 1000 – 500 – 48
- . both military and civilian defence works
- . utilitarian, concrete, invisible, underground, forbidden
- . not all owners said 'yes'
- . listing by Minister mid-2025 - events

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Participatory, multi-perspective and inclusive approach:

- Mixed working group of 8 experts from in/outside (Faro)
- Extending networks f.e. with Foundation Menno v Coehoorn, Ministry of Defence, Research institutes, universities, municipalities, monument owners etc.
- Starting EU Cold War Heritage Network - 6 webinars
- Initiating Platforms Military Heritage: 5x themes CW
- Publications and lectures
- Attention from (social) media

Report: The Netherlands: Faithful Ally with 'Hollanditis' (Dec. 2024)

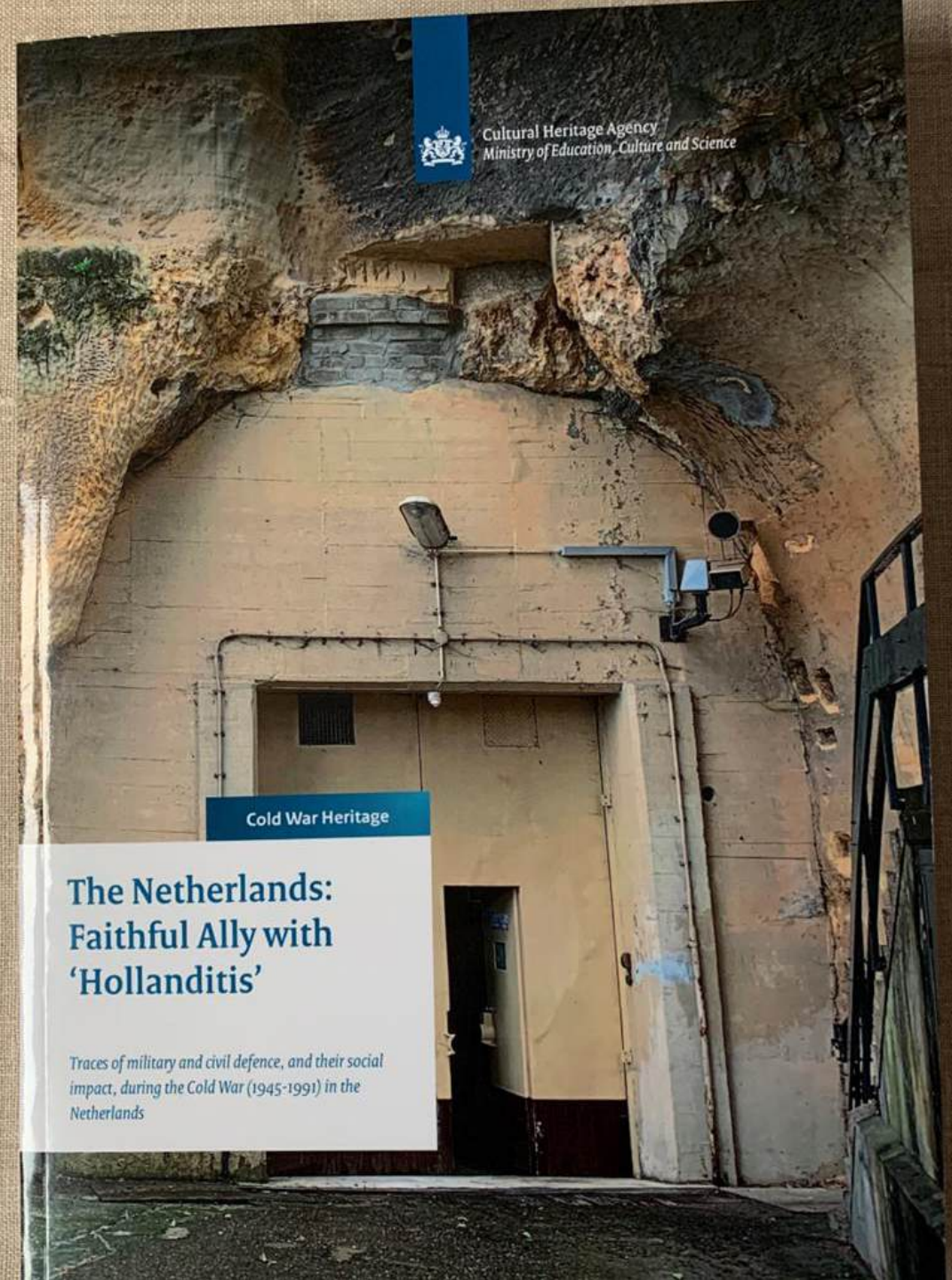
6 storylines instead of 1 national narrative

1. Moments of Escalation
2. Arms Race
3. Faithful Ally of the NATO
4. Conscription
5. Civil Defence
6. Life during the Cold War

Storylines are leading

Starting point for selecting and validating

Raising awareness

laatste update: 24
augustus 2024

Zet het op de kaart!

Uw hulp kan goed worden gebruikt! Kent u een Koude Oorlog-object in uw omgeving? **Zet het op de kaart!** Via dit [formulier](#) kunt u nieuwe objecten melden of een opmerking doorgeven. U kunt ook e-mailen naar info@coehoorn.nl.

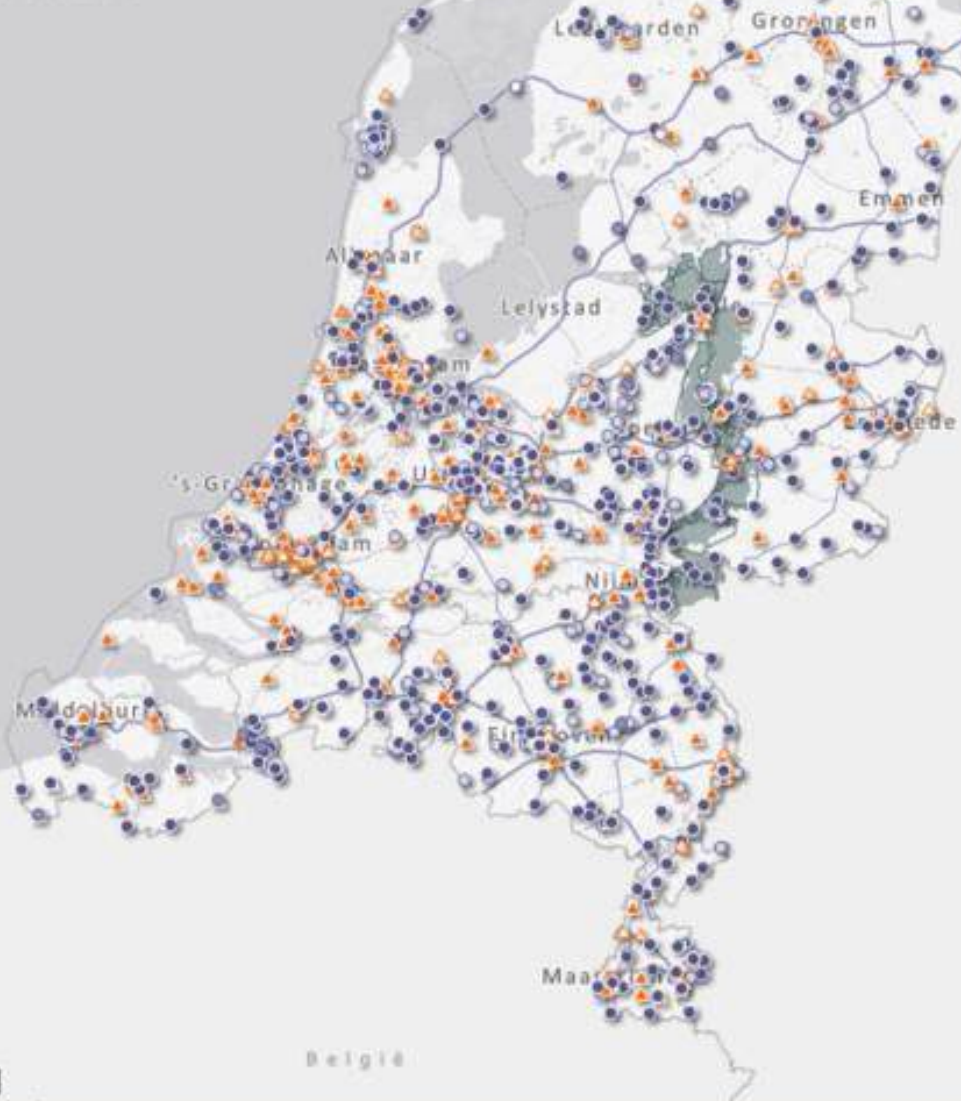
Colofon

Deze kaart is samengesteld door de Werkgroep Koude Oorlog van de Stichting Menno van Coehoorn.

Het doel van deze kaart is om de aanwezigheid - in het verleden of nu - van erfgoed uit de Koude Oorlog bekend te maken. Aan de inventarisatie van objecten wordt nog steeds gewerkt en de kaart wordt periodiek

Noordzee

België

WAT DEED JIJ TIJDENS DE KOUDE OORLOG?

Bijna 50 jaar was de wereld in de ban van de Koude Oorlog. Een oorlog die gelukkig hier nooit plaats vond. Tienduizenden jonge mannen moesten het leger in. Duizenden objecten zijn er gemaakt en gebouwd ter verdediging van Nederland. Een oorlog die niet heeft plaatsgevonden verdient het ook om herinnerd te worden. Gelukkig zijn er verhalen van dienstplichtigen, van militairen en van burgers. Verhalen van vrijwilligers bij de Bescherming Bevolking of van vrijwilligers bij de vredesdemonstraties.

**MAAK HET VERHAAL VAN DE
KOUDE OORLOG COMPLEET!
JOUW VERHAAL DOET ERTOE!**

**DEEL VOOR 30 JUNI 2023
JOUW VERHAAL OP KOUDEOORLOG.NL**

Een initiatief van:

Nederlands Archief

Nederlands Instituut voor Cultureel Erfgoed

60 JAAR CUBACRISIS

KOUDE OORLOG

WEEKEND

22 EN 23 OKTOBER

De herdenking 60 jaar Cubacrisis vindt plaats tijdens het Koude Oorlog weekend van 22 en 23 oktober 2022. De Koude Oorlog is voor velen een stuk onbekende geschiedenis, daarom zijn er zoveel mogelijk objecten en musea, gerelateerd aan de Koude Oorlog open voor publiek. Zodat het verhaal van deze cruciale periode in de wereldgeschiedenis en de historie van het bijzondere erfgoed (zoals bunkers, schuilkelders en luchtwachttorens) een grotere bekendheid krijgen.

KOUDE OORLOG

De Koude Oorlog was een periode van gewapende vrede tussen de communistische en de kapitalistische wereld in de tweede helft van de 20e eeuw. Het kapitalistische westerse blok werd geleid door de Verenigde Staten (VS). De communisten stonden voornamelijk onder leiding van de Sovjet-Unie (USSR), of waren verbonden met communistisch China. Herhaaldelijk deden zich tijdens de Koude Oorlog momenten voor waarbij de vrees rees dat plaatselijke conflicten en confrontaties konden escaleren tot een Derde Wereldoorlog, zoals de Koreaanse Oorlog die uitbrak in 1950, de Hongaarse Opstand in 1956 en de Cubacrisis in 1962.

HERDENKING CUBA CRISIS

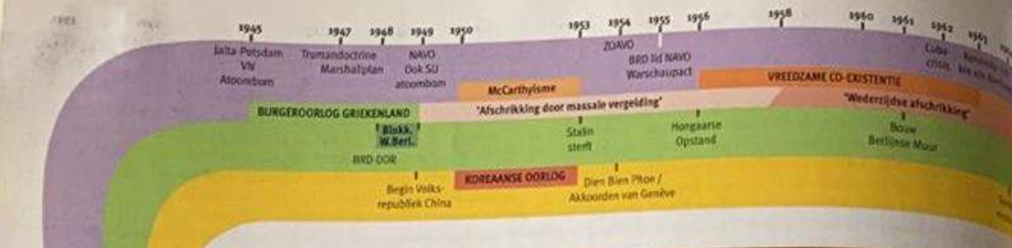
Oktober 1962 was een cruciale periode in de Koude Oorlog; de spanningen liepen zo hoog op dat er een atoomoorlog dreigde tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie. Dit was het gevolg van een uit de hand gelopen conflict over Cuba. Het eiland was na een zevenjarige guerrillastrijd in 1959 communistisch geworden onder Fidel Castro, en had na de mislukte invasie in de Varkensbaai de Sovjet-Unie om militaire bijstand gevraagd. De Cubacrisis kwam op 22 oktober 1962 in de volle openbaarheid omdat president John F. Kennedy van de Verenigde Staten op die dag een felle rede hield waarin hij de ontmanteling eiste van alle Sovjet-raketbases op Cuba.

PLAN JE BEZOEK OP KOUDEOORLOG.NL

Open Monuments Day 2024
Queu 2,5 hours
Metro station, Amsterdam

Met het IJzeren Gordijn wordt de grens in Europa tussen de westerse invloedsfeer en die van de SU en haar bondgenoten bedoeld: een kale strook land met veel prikkeldraad en wachttorens. Op de kaart rechts aangegeven met een deels gestippelde zwarte lijn. Ononderbroken is de lijn tussen de DDR en de BRD. Daar was het IJzeren Gordijn het meest ingrijpend: een strook verboden gebied met prikkeldraad, tankgrachten, mijnevelden en wachttorens.

4 De Koude Oorlog 1945-1991

De NAVO heeft als doel de gezamenlijke verdediging tegen buitenlandse aanvallen. Daarbij werd tijdens de Koude Oorlog vooral gedacht aan communistische agressie. Officieel hebben alle NAVO-leden evenveel te zeggen, maar in de praktijk speelden de VS de hoofdrol: de VS zijn het best bewapend en bezitten veel meer kernwapens dan Engeland en Frankrijk samen. De andere NAVO-landen hebben geen (eigen) kernwapens.

Na de ineenstorting van het communisme (1990-1991) stelde de NAVO zich ook als doel de veiligheid en vrede in Europa te bevorderen. In 1999 traden Polen, Tsjechië en Hongarije toe tot de NAVO. Tijdens de Koude Oorlog bestonden naast het door de SU geleide Warschaupact (zie blz. 109) nog twee andere militaire blokken: de ZOAVO (Zuid-Oost-Aziatische Verdragsorganisatie) en de CENVO (Centrale Verdragsorganisatie).

Thank you for your attention. Any questions?

English/cultuurerfgoed.nl

